

Alusta alkaen 23

1 Mooseksen kirjan luentosarja Savonlinnan Tuomiokirkossa torstaisin klo 19-20.

Kirkkoherra Sammeli Juntunen, 1 Moos 18:1-15

23. kerta to 10.4.2008 klo 19 Savonlinnan Tuomiokirkossa.

Vieraanvaraisuudesta ja Saaran naurusta

Herra ilmestyi Abrahamille Mamren tammistossa. Abraham istui telttansa ovella päivän ollessa kuumimmillaan, ja kun hän kohotti katseensa, hän näki kolmen miehen lähestyvän. Heti heidät nähtyään hän juoksi teltan ovelta heitä vastaan ja tervehti heitä kumartaen maahan asti. Hän sanoi: "Herrani, suothan minulle sen kunnian, ettet kulje palvelijasi ohi. Saanko tuoda teille vähän vettä, jotta voitte pestä jalkanne ja levähtää puun varjossa? Minä haen hiukan syötävää, niin että voitte virkistäytyä ennen kuin jatkatte matkaanne. Levähtääksenne te varmaan poikkesitte minun, palvelijanne luo." He sanoivat: "Hyvä on, tee niin." (1 Moos 18:1-5)

Kertomus tuo viehättävällä tavalla Israelin muinaisten kantaisien elämän meitä lähelle. Abrahamin leiri on "tammistossa", oikeastaan alkutekstin mukaan "Mamren terebintin luona". Se tarkoittaa jotain poikkeuksellisen suurta puuta. On päivän kuumin hetki, unelias tunnelma, Abraham istuu varjossa telttansa oven suussa, ehkä torkkuen. Kun hän nostaa katseensa, hän näkee kolmen miehen lähestyvän leiriä. Abrahamin käytös osoittaa, miten tavattoman vieraanvaraisia tuossa kulttuurissa oltiin. Vieraat olivat toivottuja, kuin lähettiläitä toisesta maailmasta ja heidän uutisiaan ja seuraansa arvostettiin.

Selvästikin Heprealaiskirjeen kehoitus liittyy tähän:

"Älkää unohtako osoittaa vieraanvaraisuutta, sillä jotkut ovat yösjän antaessaan tulleet majoittaneeksi enkeleitä." (Hepr 13:2)

Vieraanvaraisuutta on osoitettava varsinkin muukalaisille ja pakolaisille. Siitä Jeesus sanoo:

Minun oli nälkä ja te annoitte minulle ruokaa. Minun oli jano, ja te annoitte minulle juotavaa. Minä olin koditon, ja te otitte minut luoksenne. (Matt 25:35)

Abraham oli varmastikin oppinut itse oman kokemuksen kautta, miten tärkeää vieraanvaraisuus on. Hän oli lähtenyt 24 vuotta aiemmin Kaksoisvirran maan Urista ja harhaillut Palestiinassa ja Egyptissä, asunut teltassa. "Saanko tuoda teille vähän vettä, jotta voitte pestä jalkanne ja levähtää puun varjossa? Minä haen hiukan syötävää, niin että voitte virkistäytyä ennen kuin jatkatte matkaanne. Levähtääksenne te varmaan poikkesitte minun, palvelijanne luo." Hän tiesi, miten väsynyt matkalainen kaipasi virkistystä, pölyisten jalkojen pesua, leipää.

Jumalan Kolminaisuuden häivähdys

Kertomukseen liittyy outoa vaihtelua yhden ja kolmen välillä. Ensinnäkin sanotaan: "Herra (Jahve) ilmestyi Abrahamille Mamren tammistossa." Mutta sitten, kun ilmestyminen kuvataan, siinä on kolme miestä, jotka kävelevät Abrahamin luokse. Mutta kun Abraham näkee heidät, juoksee heidän luokseen ja kumartuu maahan, niin hän puhuttelee vieraita yksikössä: "Herrani, suothan minulle sen kunnian, ettet kulje palvelijasi ohitse." – Tässä muuten alkutekstissä "herra" ei ole Jumalan nimi Jahve, vaan

sana on ”adonai”, mikä tarkoittaa herraa, ylhäistä persoonaa.

Mistä tämä outo vaihtelu yhden ja kolmen välillä johtuu? Tieteellisissä kommentaareissa sanotaan, että kyse on luultavasti siitä, että tämän kertomuksen taustalla on kaksi varhaisempaa lähdettä. Toisen mukaan Abramille tapahtuneessa jumaluuden ilmestyksessä oli kolme enkeliä, toisessa taas kyse oli yhdestä Jumalasta, Jahvesta. Kun nämä vanhemmat kertomukset on yhdistetty, niistä ei poistettu tätä ristiriitaa yhden Jahven ja kolmen jumalallisen enkelin väliltä.

Näin voi ihan hyvin ollakin. Mutta samalla voi kysyä, miksi yksijumalaisuutta niin kovasti painottanut Israelin usko salli vanhojen monijumalaisten myyttien säilyvän pyhissä kertomuksissaan edes tässä määrin.

Jos uskomme, että Raamattu on Jumalan ilmoitusta ihmiskunnalle, voimme aivan hyvin olettaa, että Jumala on tietoisesti tahtonut johdattaa Raamatun muotoutumista näin. Syynä on yhden Jumalan kolminaisuuden mysteeri. Se, että Abramille ilmestyi vain yksi Jumala, Kaikkivaltias, Korkein Jumala, maan ja taivaan Luoja eli Jahve, siitä kertoo yksikkö. Siitä että hän ilmestyi kolmena ihmishahmoisena enkelinä, kertoo siitä salaisuudesta, että yksi Jumala on kolme: Isä, Poika ja Pyhä Henki; 1) Luoja, 2) hänen Sanansa eli Viisautensa (Logos) ja 3) hänen Henkensä.

Abraham ei varmaankaan tajunnut tätä mysteeriä eikä tietenkään olisi osannut käyttää näitä käsitteitä, mutta hän aavisti hengessään, että näissä kolmessa lähettäläessä hänen kanssaan liiton tehnyt yksi Jumala, Kaikkivaltias kohtasi hänet.

Abraham riensi teltaan Saaran luo ja sanoi: "Hae joutuin kolme vakallista parhaita vehnäjauhoja, tee taikina ja leivo leipiä!" Sitten hän kiiruhti karjansa luo, otti nuoren ja kauniin vasikan ja antoi sen palvelijalle, joka heti ryhtyi valmistamaan aterialla. Hän toi tuoretta voita, maitoa ja palvelijan valmistaman vasikan, asetti ruoan vieraittensa eteen ja jäi puun alle seisomaan ja palvelemaan heitä heidän syödessään. (1 Moos 18:6-8)

Abraham on innokas osoittamaan vieraanvaraisuutta. Saara äkkiä paistamaan leipiä hiilloksella; niiden lisäksi maitoa, voita ja vasikanlihaa! Abraham käy itse valitsemassa karjasta nuoren ja kauniin eläimen, hän ei halua riskeerata, että palvelija valitsisi huonon. Kun ruoka on valmiina, Abraham jää tarjoilemaan vieraille. Tämä kaikki nousee beduiinin vieraanvaraisuudesta johtuvasta kunnioituksesta vieraita kohtaan.

Mutta tajusiko Abraham sittenkään, että Mamren tammistoon tulleet kolme miestä ovat Jumalan edustajia? Ehkäpä hän vain oli niin vieraanvarainen, että hän kohteli kolmea muukalaista kuin Jumalan enkeleitä ikään. En oikein tiedä. Joka tapauksessa Abraham käyttäytyy vieraita kohtaan oikein, aivan niin kuin pitikin, kun sai pitää vieraanaan taivaan ja maan Herraa.

Mutta niinhän mekin saisimme, jos ottaisimme vastaan kurjia ja ruokkisimme heitä! ”Minun oli nälkä ja te annoitte minulle ruokaa. Minun oli jano, ja te annoitte minulle juotavaa. Minä olin koditon, ja te otitte minut luoksenne.” (Matt 25:35) Meillekin Jumala tulee vieraisille tuntemattomana.

Outoja uutisia

Aterian jälkeen aletaan vaihtaa kuulumisia. Mutta näillä vierailuilla on outoa puhuttavaa:

Miehet kysyivät Abrahamilta: "Missä on vaimosi Saara?" Hän vastasi: "Tuolla teltassa." Silloin yksi heistä sanoi: "Ensi vuonna minä palaan sinun luoksesi tähän samaan aikaan, ja silloin on vaimollasi Saaralla poika." (1 Moos 18:9-10)

Nyt selviää syy Jumalan vierailuun Abrahamin luona. Jumalan on rupeamassa toteuttamaan Abrahamille antamaansa lupaus siunatusta jälkeläisestä, josta tulisi kansojen paljous ja jossa kaikki

kansakunnat siunattaisiin jumalallisella siunauksella. Ja se jälkeläinen syntyisi Abrahamin omasta vaimosta Saarasta. Ja nyt lupauksen täyttymisen aikakin oli vihdoin selvillä. Vuoden kuluttua Saaran ja Abrahamin poika olisi syntynyt.

Miksi Raamattu puhuu niin paljon tästä Saaralle ja Abrahamille luvatusa pojasta. Siksi, että hänestä lähti avautumaan se pelastushistoria, jossa Jumala ilmoitti itsensä ihmiskunnalle. Jumala valmisteli ensin Saaran pojasta polveutuvan Israelin kansan vaiheissa ja pyhissä kirjoituksissa ihmiskuntaa käsittämään perusasioita hänestä: että hän on maailman Luoja, että hän on pyhä, että hän on rakastava, mikä on hänen tahtonsa, että häntä voi rukoilla, että hän puhuttelee ihmistä Raamatun sanoissa, että on luvannut Messiaan, syntien sovittajan. Lopulta hän huipensi ilmoituksensa tulemalla itse ihmiseksi Pojassaan Jeesus Nasaretilaisessa, kärsi sovitusuhrina kuoleman syntisten puolesta, nousi kuolleista, astui taivasiin ja perusti kirkkonsa, jonka kautta hän vaikuttaa tuoden ihmisiä takaisin Luojan yhteyteen uskossa. Tämä kaikki lähti varhaisessa alussaan liikkeelle Abrahamin ja Saaran pojasta Iisakista. Mutta Iisak ei ole se pääasia. Se on Jeesus, Iisakista polveutuvan suvun, kansan ja kulttuurin vesa.

Vielä Kolminaisuuden mysteeristä

Palataan takaisin tekstiin, vieraiden puhutteluun Abrahamille. Uusi, v. 1992 Raamatun käännöksemme on jälleen epätarkka. Ei alkukielessä ole näin: ”Silloin yksi heistä sanoi: ’Ensi vuonna minä palaan ...’” Alkutekstissä (kuten v. 1933 käännöksessä) on vain yksioikoisesti ”Ja hän sanoi: ’Minä palaan sinun luoksesi vuoden kuluttua tähän samaan aikaan ...’”

Uuden käännöksen tekijä on ilmeisesti kokenut hämmäntäväksi sen, että alkutekstistä ei selviä, kuka on tuo jumalallinen puhuja ”minä”, joka lupaa tulla ensi vuonna. Siksi hän on kääntänyt tekstin siten, että puhuja olisi yksi kolmesta enkelistä. Mutta kuten sanottua, näin ei asia ole alkutekstissä. Puhuja on ”hän”, ei ”yksi heistä”.

Minusta tämä on tarkoituksellista hämäämistä. Kun otamme huomioon koko Raamatun, on selvä, että yksikön ja monikon vaihtelu viittaa Kolminaisuuden mysteeriin. Jumala on yksi, siksi hän voi puhua itsestään minä –muodossa, vaikka hän onkin Isä, Poika ja Pyhä Henki. Tämä heijastuu hämärästi siinä, että vierailijoita on kolme, silti heidän sanomansa puhuja on yksi ”hän”, joka yksikkömuodossa myös lupaa palata ensi vuonna.

Miksi Saara nauroi?

Mutta Saara oli hänen takanaan teltan ovella kuuntelemassa. Abraham ja Saara olivat jo vanhoja ja ikääntyneitä, eikä Saara voinut enää saada lasta. Siksi Saara naurahti itsekseen ja ajatteli: ”Voisiko näin kuihtuneessa naisessa vielä herätä halu? Miehenikin on jo käynyt vanhaksi.” (1 Moos 18:11-12)

Abraham oli lähes 100 v. ja Saara 90 v. Molemmat siis tosi reippaasti yli normaalin sukupuolielämän ja lasten siittämisen ja synnyttämisen iän. Ei siis ihme, että kun Saara kuuli lupauksen, hän naurahti sisimmässään: minä, 90 -vuotias mummo sänkyhommissa 100 –vuotiaan mieheni kanssa! Ja että siitä syntyisi minulle poika!? Saara oli varmaankin oppinut jo hyväksymään lapsettomuutensa, joten hän ei ajatellut lupausta tulevasta lapsesta katkeruudella tai toiveikkoudella, vaan yksinomaan huvittuneena. Se oli aivan luonnollinen reaktio.

Silloin Herra kysyi Abrahamilta: ”Miksi Saara nauroi? Miksi hän ajatteli: ’Voisinko minä todella vielä synnyttää, vaikka olen näin vanha?’ Onko Herralle mikään mahdotonta? Ensi vuonna minä palaan luoksesi tähän samaan aikaan, ja silloin Saaralla on poika.” (1 Moos 18:13-14)

Viimeistään tässä vaiheessa Jumala antaa selvästi ymmärtää, että kolme enkeliä ovat hänen edustajiaan. Siksi tekstissä puhujana on Herra: ”Silloin Herra kysyi Abrahamilta: ’Miksi Saara nauroi?’” Ehkä

Abraham ja Saara eivät aluksi oikein käsittäneet, kenen kanssa olivat tekemisissä, ja siksi Saara naurahti.

Mutta nyt Abrahamin ja Saaran perheen vieraat paljastavat todellisen identiteettinsä. ”Onko Herralle (Jahvelle) mikään mahdotonta?” Lupaukselle ei olisi ollut syytä nauraa, sillä sen sanojen sanoja oli Jahve, Korkein Jumala, Jumala Kaikkivaltias, El Shaddai, kaiken huolenpidon ja hedelmällisyyden Jumala. Onko Herralle mikään mahdotonta? Saara tulisi sen itse kokemaan. Jumala palaisi perheen luokse ensi vuonna samaan aikaan ja silloin Saaralla olisi oma poikansa sylissä, aivan riippumatta siitä, että inhimillisesti ottaen sen ei pitäisi olla mahdollista. Mutta Herralle se oli mahdollista.

Saara väitti: "En minä nauranut", sillä hän oli peloissaan. Mutta Herra sanoi: "Saara, kyllä sinä nauroit." (1 Moos 18:15)

Nyt, kun Saara tajuaa vieraan olevan Jumala, hän säikähtää sielunsa pohjia myöten. Häneltä pääsee hätävale: ”En minä nauranut.” Mutta Jumala palauttaa hänet tosiasioihin lempeästi mutta varmasti: ”Saara, kyllä sinä nauroit”.

Saara saisi Abrahamin tavoin koko loppuikänsä muistaa sen, että hän oli naurahtanut Jumalan sanalle. Mutta hänen tapauksessaan se olisi ihana muisto. Hänen tulevan, jo vuosikymmeniä kaivatun poikansa nimi olisi oleva ”Hän nauraa” eli suomeksi Iisak.

Kunpa meidänkin epäuskomme olisi tuollaisessa suhteessa elävään Jumalaan, että me saisimme nöyrässä itseironiassa ihmetellä sitä, kuinka paljon enemmän Jumala on tehnyt kuin mitä me voimme uskoa, toivoa tai edes kuvitella!